

HOGYA GYÖRGY

Értékelés – próza kategória

Dicséretes, hogy a Szlovákiai Magyar Írók Társaságának felhívására továbbra is akadnak, akik tollat vesznek a kezükbe és az irodalom lovagjaiként szállnak a szórítóba vagy a bajvívó pástra. Mivel a láthatóan tapasztalt lovagjaink mellé teljesen kezdők is felsorakoztak, ez utóbbiaknak el kell mondani, hogy miután a legfényesebb vértű lovagoknak is kijár olykor-olykor egy-egy tanács, ők se vegyék zokon az észrevételeket.

Ezen újsütetű, kezdő lovagjainknak meg kell súgnom, hogy a tusa, a megméretetés nemcsak arról szól, hogy felülök a Rocinante nevű lovamra, megmarkolom az első kezem ügyébe kerülő történetet, és miután a csodálkozástól minden szélmalomnak megáll a kereke, boldog mosollyal hazaviszem az első díjat.

Ez a történet az irodalommal egy kicsit többről szól.

Az irodalom eme ifjú és kezdő bajvívóinak is tisztában kell lenniük a versenyzés szabályaival. Erről is kell szólnia az értékelésnek. Egy írónak elsősorban sokat és még többet kell olvasnia. Mindent. Meséket, novellákat, elbeszéléseket, krimiket, „kötelező irodalmat”, tudományos cikkeket és hasonlókat. Másodsorban, alaposan fel kell készülnie helyesírásból. Mindannyiunkkal megtörténik, hogy kihagyunk egy vesszőt, esetleg elütünk egy betűt, de a pályaművek esetében ezek az elírások, pontosabban hibák nem a figyelmetlenségről szóltak... Mindezek után el kell gondolkoznia az írástudók felelősségén. Tudjuk, hogy a szó elrepül, és az írás az, ami megmarad. Ráadásul, míg a szó csak a közvetlen környezetünkben lévőeknek szól, az írással olyan embereket is megszólítunk, akiket nem is ismerünk, sőt olyanokat is, akik még meg sem születtek. Óriási felelősség tehát olyan írásos üzenetet hagyni magunk után, amely a későbbiek során, önmagára hagyatva önmagát védi meg. Talán ezért is mondta egyik volt lovagtársunk, hogy beszélni mindenki tud, ám írni csak a kultúremler.

És ez még mindig nem elég!

Ha kellően eleget olvastunk, ismerjük a helyesírás szabályait, jó érzékkel állunk hozzá felelősségteljes munkánkhoz, még ugyancsak van mit tanulnunk stílusról, szerkesztésről, idősíkokról és az írás történelméről.

Ifjú lovagjainknak mindezeket el kell mondanunk, ha nem akarjuk, hogy a rosszul erősített nyereggel esetleg leforduljanak a lovukról, a lovuk kantárja elszakadjon, dárdájuk pedig idő előtt, az első megmérettetésnél kettéhasadjon.

Még sok tanácsot lehetne adni, ám e rövid értékelés idejére beérem Kosztolányi intő gondolatával, amelyet melegen ajánlok minden íróembernek: *„Azt a lelket és nyelvet, melyet rövid időre örökbe kaptunk, új szellemmel fényezve, csorbíthatatlanul át kell adnunk utódainknak. Ez a küldetésünk – »áldjon vagy verjen sors keze« – ez a mi küldetésünk.»*

Mindezt, amit eddig leírtam, kérem, elsősorban azok szívleljék meg, akik ma csalódottan, díj nélkül mennek haza! Nyilván sokuk lelkében megerősödik a bírálóbizottság tagjainak elfogultságára és dilettantizmusára vonatkozó meggyőződésük, ám ha idővel – esetleg – tényleg az irodalom lovagjaivá válnak, valószínűleg átértékelik mai hozzáállásukat és teljesítményüket. Ha nem szeretnének pancser Don Quijotékká válni, fogadjanak szót!

Egy ismert cseh filmvígjáték híres mondata jutott eszembe: „Nepotesil ste mne, ale ani já vás nepoteším“, ami szabad fordításban azt jelenti, hogy némelyik lelkes ifjú barátunk írásával nem örvendeztetett meg bennünket – a bírálóbizottság tagjaira gondolok –, és éppen ezért mi sem örvendeztetjük meg azokat az alkotókat, akik a helyesírás legelemibb szabályait sem ismerik (vagy ha ismerik, nem tartják be). Nem tudják helyesen, hiba nélkül leírni Washington, Rio de Janeiro vagy Hongkong nevét, nem néznek utána, miképp is kell írni az „ébresztget” vagy „fogadtatás” szavakat és sorolhatnám. (Csak zárójelben jegyzem meg, hogy egy-két esetben az is megfordult a fejemben, hogy az illető esetleg nem magyar tannyelvű iskolába járt. Szókinccse tehát megvan, ám a helyesírást értelemszerűen csak utólag fogja elsajátítani, már ha a jövőben írni akar és éppen magyarul.) Az említett írások sajnos nemcsak az új szellemmel fényezés és csorbíthatatlanság feltételeit nem teljesítik, tartalom tekintetében is hiányzik belőlük az az eredetiség, az a forradalmi, minden áron újítani akaró lelkesedés, amire mi, bírálóbizottsági tagok várunk.

Ismét csak a margóra jegyzem meg, hogy mindez nem vonatkozik a mesékre, hiszen jól megírt mesék is érkeztek a pályázatra, ám meséket inkább mesepályázatra kellett volna beküldeni. Mi mindannyian egy csodálatos mesevilágból, a magyar nyelv meséiből nőttünk fel és kerültünk egy prózai világba. Mindannyian érezzük tehát, hogy a próza kategória nem feltétlenül a legmegfelelőbb a mesék – legyenek azok bármilyen tüneményesek – és egyéb prózai írások összehasonlítására, megmérettetésére. Más kritériumok alapján ítéljük a meséket, és másként a jellem- és társadalomábrázolásban, szerkesztésben jeleskedő prózai írásokat.

Irodalmunkban továbbra is divatosak a bűnügyi témájú írások. Ezekből is lehet nagyon jó és sikeres történeteket faragni, ám sajnálatos módon a beérkezett bűnügyi történetek nem voltak képesek komoly áttörésre.

És most lássuk a jobban sikerült írásokat!

Tizenhárom prózát tartalmazó pályamű érkezett be, ebből a bírálóbizottság tagjai meglehetősen keveset találtak díjazásra érdemesnek. Ez a kevés viszont nagyon jó nívót képvisel, olyannyira, hogy adott esetben nem lehetett eldönteni, melyik a jobb.

A „Trixi” jeligével ellátott *Disszonáns* című írás alkotója magabiztosan, mondhatni rutinosan kezeli a tollat, a könnyed történetek írásával egészen biztos, hogy komoly sikereket érhet el. Ám az olvasó is rendelkezik némi rutinnal, és éppen ezért jól sejthető a csattanó. Trixi azonban ennek ellenére jól veszi az akadályokat, és ügyesen leplezve írói szándékát, élvezetes módon vezeti el az olvasót a poénra kihegyezett véghez. Megérdemelten tartozik a legjobbak közé.

A „Hajnal” jelige mögött megbúvó alkotónak sem az itt közölt/értékelt írások az első próbálkozásai. Az *Egy imakönyv utóélete* és a *Félúton* már komoly odafigyelést kíván. A szerző az emberi lélek mélyebb bugyraiba is letekint, ugyanakkor egyfajta erkölcsi üzenet megfogalmazására is képes. Mindkét írás zárómondatai megfontoltságról és szakmai önmérsékletről tanúskodnak. Elmélyült, komoly szakmai felkészültséggel bíró alkotót sejtek mögötte.

Végére hagytam a bizottság által egyöntetűen legjobbnak ítélt írás szerzőjét, aki a „Távfutó” jeligét választotta. A *Hipp-hopp az élet* című írásával egyértelműen bizonyította írói rátermettségét, nem véletlenül kapta a legtöbb pontot. A valószínűleg az életből vett történet egy a férje által megcsalt és súlyos betegséggel szembesülő asszony sorsát meséli el felkészülten. A témaválasztás sikeresnek mondható, ami a társadalom alapját képező család, a családon belüli kapcsolatok, és a kapcsolatokba beavatkozó ugyancsak társadalmi súllyal bíró betegség. A stílussal sincs baj, szerzőnk, mint említettem, nem kezdő, rendelkezik annyi tapasztalattal, hogy egyéni hangon vigye végig a történetet. S végül említsük a jellemábrázolást! A szerelmi háromszög félrelépő és megcsalt személyeinek viselkedése a látszólagos közhelyszerűségük ellenére is hitelesnek, életszerűnek minősíthető.

A bizottság tagjai tehát a legnagyobb egyetértésben a „Távfutót” találták az idei pályázat legjobbjának, és a nevükben is csak gratulálni tudok a szerzőnek. Természetesen gratuláció jár azon említett írások alkotóinak is, akik színvonalas írásaikkal reménykeltően képviselik irodalmunkat. Ugyanakkor biztatom a többieket, irodalmunk leendő lovagjait is: ne hagyják abba az írást, nyelvünket új szellemmel fényezzék tovább, és azon legyenek, hogy csorbíthatatlanul adják tovább utódainknak!